

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА**

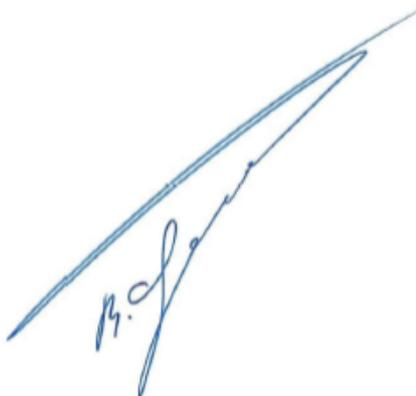
УДК 321(477)-044.922:316.722(043.3)

ФЕДОРЧУК ВОЛОДИМИР ЯРОСЛАВОВИЧ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИКО-ВЛАДНИХ ВІДНОСИН
В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ**

Спеціальність 23.00.02 – політичні інститути та процеси

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'V. Fedorchuk', written in a cursive style.

Київ – 2026

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор політичних наук, професор
НОВАКОВА Олена Вікторівна
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
професор кафедри політичних наук.

Офіційні опоненти: доктор політичних наук
ЛЯШЕНКО Тетяна Михайлівна,
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень
ім. І.Ф.Кураса НАН України,
провідний науковий співробітник відділу політичних
інститутів та процесів;

доктор політичних наук, професор
БАРАНОВСЬКИЙ Фелікс Володимирович,
Державний торговельно-економічний університет,
професор кафедри філософії, соціології та політології.

Захист відбудеться 03 квітня 2026 року о 12.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.12 в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті <https://udu.edu.ua/> та в науковій бібліотеці Українського державного університету імені Михайла Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 03 березня 2026 року.

В.о. ученого секретаря
спеціалізованої вченої ради

Д.Б. Свириденко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сьогодення характеризується фундаментальними трансформаціями, які пронизують усі сфери суспільного життя і визначають основні напрями розвитку як окремої держави, так і цивілізації загалом. Геополітичне переформатування світу, поширення війн і конфліктів, посилення антидемократичних тенденцій у низці країн, глобалізація, цифровізація, зміна моделей управління суттєво впливають на функціонування політичних інститутів і специфіку владних відносин. Окреслені реалії актуалізують переосмислення вироблених у науці концепцій влади, механізмів її реалізації, вивчення нових суб'єктів політичного впливу та усвідомлення ролі держави в сучасному суспільстві.

Трансформація політико-владних відносин є цілісним процесом, що поєднує як функціонування інститутів, так і ціннісні орієнтири суспільства, канали інформаційного обміну та методи залучення громадян до прийняття політичних рішень. Осмислення проблеми трансформації політико-владних відносин через призму глобальних викликів актуалізує потребу в ґрунтовному вивченні тенденцій сучасного розвитку політичних систем, напрямів розвитку існуючих режимів та пошуку шляхів ефективного управління сучасними політичними процесами за цих умов. Особливого значення згадані питання набувають у контексті нових викликів, серед яких зміна світового порядку і нестабільність світової безпеки, гальмування демократизації як макросоціального процесу сучасного світу, інтенсивний інформаційний тиск, криза довіри до традиційних політичних інститутів, загострення соціальної нерівності тощо. Уваги потребують питання інституційної спроможності владних інститутів, зміни ролі політичних суб'єктів, механізмів легітимності влади, обумовлені як окресленими глобальними, так і локальними викликами. Відповідно, зміни, що супроводжують період незалежності України, потребують комплексного аналізу впливу як означених світових трендів, так і власних історичних, соціально-культурних, правових, економічних чинників, умов воєнного стану на інституційну спроможність влади, зміст і особливості політико-владних відносин.

Для України питання трансформації політико-владних відносин має не лише теоретичне, а й практичне значення. Становлення незалежної держави, Помаранчева революція, революція Гідності, російська агресія, повномасштабне вторгнення Росії позначилися на характері та функціях політичної системи України. Зміни політико-владних відносин відтворюють певну еволюцію демократії в незалежній Україні: від утвердження базових демократичних принципів і традицій, запровадження реформи децентралізації влади, підзвітності політичних інститутів суспільству до збереження державного суверенітету, дотримання конституційної рівноваги органами влади, довіри до влади, ефективності державного управління в умовах воєнного стану, впливу зовнішніх акторів, гібридних безпекових загроз тощо.

Теоретичні засади дослідження влади загалом і політико-владних

відносин зокрема закладені у працях М. Вебера, Р. Даля, А. Грамші, Т. Парсонса, М. Фуко та багатьох інших. Вивчення трансформаційних процесів у сфері влади та політики здійснювали такі дослідники як З. Бауман, Ю. Габермас, С. Гантінгтон, Л. Даймонд, С. Ліпсет, Ф. Фукуяма та інші. Значний внесок у розуміння механізмів глобального впливу на політичні процеси зробили У. Бек, Д. Белл, І. Валлерстайн, Д. Гелд, М. Кастельс, М. Маклюен, Дж. Най та інші. У вітчизняній політичній науці окремі питання трансформації влади та політичних відносин досліджували В. Андрущенко, В. Бабка, О. Бабкіна, Ф. Барановський, В. Бортніков, С. Бульбенюк, К. Ващенко, В. Гапоненко, Є. Головаха, В. Горбатенко, Б. Гуменюк, Л. Герасіна, М. Дмитренко, К. Захаренко, Г. Зеленько, Л. Кияниця, В. Климончук, В. Корнієнко, О. Кукуруз, І. Курас, Н. Латигіна, Ю. Левенець, Т. Ляшенко, П. Мироненко, М. Михальченко, О. Новакова, Н. Паніна, Т. Панченко, Т. Пояркова, О. Рафальський, Ф. Рудич, В. Смолянюк, О. Стойко, В. Тімашова, Є. Цокур, О. Чальцева, М. Шаповаленко, Г. Щедрова та інші вчені. Проте, незважаючи на наявність значної кількості праць, потребує перегляду і подальшого осмислення проблема взаємодії вітчизняних політичних і владних інститутів, їхньої адаптації і гнучкості, функціональної спроможності та стійкості в умовах воєнного стану і контексті новітніх цивілізаційних змін. Дослідження трансформації політико-владних відносин дозволяє окреслити закономірності розвитку демократії в Україні, визначити потенціал і здатність політичних інститутів реагувати на сучасні виклики, а також оновлені формати діалогу між державою та громадянським суспільством. Вивчення цих та інших питань надасть можливість політичним суб'єктам окреслити орієнтири для повоєнного відновлення та подальшого розвитку України. Вказане вище зумовило вибір теми, визначення мети і завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана у межах комплексної наукової теми кафедри політичних наук «Проблеми політичної модернізації і трансформації: світовий досвід і українські реалії». Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова (протокол № 12 від 29 травня 2014 року).

Метою дослідження є визначення особливостей і тенденцій трансформації політико-владних відносин, обґрунтування напрямів підвищення ефективності управління політичними процесами в Україні в умовах сучасних цивілізаційних викликів. Реалізація мети передбачає вирішення взаємопов'язаних **завдань**:

- окреслити теоретико-методологічні підходи щодо вивчення політико-владних відносин;
- проаналізувати зміст феномену трансформації владних відносин у працях сучасних зарубіжних та вітчизняних дослідників;
- визначити чинники впливу на трансформацію політико-владних відносин в Україні;
- розкрити особливості впливу сучасних цивілізаційних викликів на суб'єктів політико-владних відносин;

- дослідити основні параметри та особливості демократичного транзиту українського суспільства;

- охарактеризувати напрями забезпечення ефективності політичної влади в умовах сучасних цивілізаційних викликів.

Об'єктом дослідження є політико-владні відносини в сучасному суспільстві. **Предмет дослідження** – особливості, тенденції та напрями трансформації політико-владних відносин в Україні, обумовлені сучасними цивілізаційними викликами і потребою у збереженні суверенітету та забезпеченні демократичних принципів суспільного життя.

Методологічну основу дослідження становлять принципи історизму, послідовності, наукової об'єктивності, плюралізму та інші. У дисертації дотримано використання комплексу філософсько-світоглядних, загальнонаукових і спеціальних підходів та методів.

Дослідження спирається на міждисциплінарний підхід, що дозволив поєднати знання політичної науки з напрацюваннями філософії, соціології, психології, права, комунікативістики та інших галузей знань. Системний метод застосовано для розкриття політико-владних відносин як цілісного, складного комплексу зв'язків і взаємодій, який обумовлюється як зовнішньо-, так і внутрішньополітичними чинниками, зміни у яких позначаються на функціонуванні окремих складових цього комплексу. Інституційний і неоінституційний методи дозволили розкрити специфіку політичних акторів і політичних суб'єктів, визначити особливості політичної суб'єктності в умовах сучасних цивілізаційних процесів. Використання структурно-функціонального методу надало можливість дослідити чинники, що визначають ефективність, легітимність політичної влади, стабільність або деструкцію політико-владних структур. Урахуванню нелінійності розвитку світового політичного процесу, впливу цілеспрямованих і спонтанних чинників на політико-владні відносини сприяло використання у дослідженні синергетичного методу. Історико-логічний метод застосовано для осмислення процесу змін політико-владних відносин в Україні за умов сучасних цивілізаційних викликів і загроз. Можливості аксіологічного методу сприяли розкриттю причинно-наслідкових аспектів трансформації політико-владних відносин в умовах сучасних політичних процесів в Україні, їхнього зв'язку з національними, пріоритетними політичними цінностями, що формують основу суспільства. Мережевий підхід використано як методологічну основу для осмислення сучасної динаміки взаємодії між державою та громадянським суспільством. Цей підхід також дозволив проаналізувати новітні характеристики влади та механізми ефективного управління, зокрема в умовах воєнного стану.

Емпіричну основу дослідження становлять соціологічні дані Інституту соціології НАН України, Київського міжнародного інституту соціології, Національного інституту стратегічних досліджень, Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та інших дослідницьких центрів.

Наукова новизна дослідження. У роботі здійснено комплексний аналіз політико-владних відносин в Україні у контексті цивілізаційних викликів, що

надало можливість визначити основні тенденції їхньої трансформації – конструктивні (процеси децентралізації влади та розширення повноважень місцевого самоврядування; демократизація виборчого процесу; активізація громадянського суспільства та закріплення євроінтеграційних стратегій) та деструктивні (викривлення принципу поділу влад, надмірна централізація влади, поширення корупції та інші) й окреслити шляхи дотримання балансу між забезпеченням національної безпеки та збереженням засадничих принципів демократії в умовах війни. Зокрема:

Уперше:

- запропоновано авторське бачення багатомірності та багаторівневості процесів трансформації політико-владних відносин в Україні, що розглядаються через призму сучасних цивілізаційних викликів – глобалізаційного, технологічного, соціокультурного, геополітичного та безпекового, які зумовлюють зміни у структурі, формах, методах політичної взаємодії, принципах функціонування політичних інститутів, складі учасників політичних відносин та їхньому впливі на прийняття рішень, а також готовності політичних суб'єктів до мінливих і невизначених умов. Аргументовано, що ці умови потребують формування нової якості політичної суб'єктності, яка характеризується стійкістю та спроможністю суб'єктів влади ефективно відповідати на сучасні виклики та загрози;

- на основі узагальнення та систематизації сучасних теоретичних і емпіричних досліджень політичних трансформацій обґрунтовано основні напрями підвищення ефективності політичної влади в Україні в умовах активної динаміки сучасних цивілізаційних змін і воєнного стану: забезпечення оперативного прийняття рішень за рахунок досягнення балансу між концентрацією влади та посиленням горизонтальних зв'язків у системі політичного управління; перехід до стратегічної антикорупційної політики, реалізація програм стримувального та конструктивного запобігання корупційній діяльності; посилення репутаційної спроможності інститутів влади за рахунок неелекторальних механізмів підтримки легітимності; розвиток і вдосконалення системи електронного врядування; створення дієвих механізмів суспільного залучення до співпраці з владою у сфері вирішення нагальних проблем. Сформульовано практичні рекомендації щодо реалізації цих напрямів підвищення ефективності політичної влади в Україні.

Поглиблено:

- системний аналіз основних чинників, що впливають на трансформацію політико-владних відносин в умовах безпекових загроз, війн, ерозії традиційних владних структур. Визначено сутність сучасного цивілізаційного конфлікту як протистояння між демократичними та авторитарними системами, підкреслено особливе значення збереження та розвитку демократичних цінностей, принципів та інститутів для України, оскільки боротьба з агресором спрямована на захист вибору демократичного шляху суспільно-політичного розвитку;

- осмислення впливу сучасних інформаційно-комунікативних технологій на процеси прийняття та реалізації політичних рішень, механізми легітимації влади, взаємодію інститутів держави та громадянського суспільства, що ґрунтується на необхідності адаптації демократичних механізмів до викликів цифрової епохи.

Дістали подальшого розвитку:

- положення щодо вдосконалення механізмів політичного управління в умовах сучасних цивілізаційних викликів, зокрема через використання інструментів електронного врядування, цифрової демократії, плюралізації акторів політичної взаємодії та посилення політичної відповідальності суб'єктів влади, що дозволяє підтримувати взаємодію між владою та суспільством, особливо в умовах воєнного стану та здатне мінімізувати корупційні ризики;

- розуміння суперечливого та багатовимірного характеру демократичного транзиту українського суспільства, визначено його основні тенденції та зроблено висновок про те, що напередодні та під час повномасштабної війни відбулися суттєві соціально-політичні зрушення, які обумовили можливість виходу політичної системи України на якісно новий рівень трансформації політичного режиму – демократичної консолідації суспільства. Пріоритетним завданням політичної влади в Україні визначено збереження позитивних результатів проведених реформ, а також цінностей та принципів демократії в умовах воєнного стану та загрози підсилення авторитарних тенденцій.

Теоретичне і практичне значення дослідження. Основні ідеї, положення та висновки дисертації узагальнюють теоретичні досягнення та емпіричні дані щодо трансформаційних змін політико-владних відносин під впливом сучасних цивілізаційних викликів. Результати дослідження можуть використовуватися для подальшого теоретичного аналізу політико-владних відносин, їх трансформації у відповідь на сучасні виклики та загрози безпеки як для України, так і для світу загалом.

Положення і висновки дисертації стануть корисними для подальшого аналізу проблем і перспектив, шляхів та інструментів утвердження і збереження демократії в умовах воєнного стану і повоєнного відновлення України. Обґрунтовані пропозиції та висновки можуть використовуватися політичними та громадськими діячами, експертами, державними службовцями, освітянами – для викладання академічних курсів «Політичні інститути та процеси», «Загальна теорія політики», «Проблеми демократії та демократизації», «Геополітика» та інших, підготовки підручників, навчальних посібників, інших матеріалів з відповідних дисциплін.

Особистий внесок здобувача. Наукові результати дисертації отримані автором самостійно, всі опубліковані праці за темою дисертації є одноосібними.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки дисертаційної роботи обговорювалися на засіданнях кафедри політичних наук УДУ імені Михайла Драгоманова, а також були представлені на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях. Зокрема: II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Трансформація правової системи України: виклики

сучасності» (Київ, 2024); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Russia-Ukraine War: Consequences for the World» (Дніпро, 2025); VIII Міжнародній науковій конференції «Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень» (Дрогобич, 2025); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Current Issues of the World Economy, International Economic Relations and International Communications Amidst the Formation of a New World Order and Polarization of the World» (Riga, 2025); I Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Crossroads of Ideas: Science, Technology and Society in a Global Context» (Дніпро, 2025).

Публікації. Основні положення дисертації висвітлено у 6 публікаціях, серед яких 5 статей – у вітчизняних фахових виданнях категорії «Б», 1 – у зарубіжному виданні, а також у тезах наукових конференцій.

Структура дисертації обумовлена метою і завданнями дослідження. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел (284 позиції). Загальний обсяг дисертації – 230 сторінок, основний текст – 184 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

Вступ містить обґрунтування актуальності теми дисертації, опис її зв'язку з науковою темою кафедри, окреслення мети й завдань, визначення об'єкту і предмету, методології дослідження. Висвітлено наукову новизну, теоретичне й практичне значення отриманих результатів, подано відомості про публікації автора та апробацію результатів дисертації, її загальну структуру.

У **першому розділі** – «**Теоретико-методологічний аналіз політико-владних відносин в умовах сучасних цивілізаційних змін**» – розглянуто основні методологічні підходи та концепції, які пояснюють природу влади, поділ її функцій, легітимність і механізми функціонування. Визначено, що політико-владні відносини є одним із феноменів, який потребує комплексного дослідження з урахуванням складності та динаміки реалій сьогодення.

У **підрозділі 1.1.** – «*Методологічні засади дослідження політико-владних відносин у сучасному політологічному дискурсі*» – обґрунтовано дослідження політико-владних відносин як одного із напрямів сучасної політичної науки, який розкриває питання функціонування політичної системи та її складових, механізми ухвалення рішень, взаємодію влади зі суспільством, співпрацю на міжнародному рівні. Зазначено, що наукове осмислення політико-владних відносин дозволяє деталізувати їх характеристики, серед яких багатовимірність і динамічний характер. На основі вивчення підходів щодо змісту політичної влади, владних, політичних відносин актуалізовано необхідність визначення методологічної основи аналізу політико-владних відносин, їх особливостей за сучасних умов. Передусім, актуальним і доречним, на погляд автора, є використання загальної методології дослідження політичних процесів, політичної системи, політичної влади. Сучасний контекст, який супроводжуються викликами, загрозами, кризами актуалізує також значення

соціального підходу. Це дозволяє осмислити роль учасників політико-владних відносин в ініціюванні та реалізації політичних змін, враховувати як позитивний, так і негативний досвід впровадження реформ, окреслити проблеми та шляхи їхнього вирішення для прогресу суспільства.

Крім інституційного, структурно-функціонального аналізу значення набуває дослідження ціннісної складової влади і політико-владних відносин. Сучасні зміни визначають ієрархію цінностей, формуючи запит на безпеку, демократію, свободу та інші. Цінності слугують засадами для оновлення владної взаємодії в умовах цивілізаційних викликів. Для вивчення політико-владних відносин також обґрунтовується використання методів системного аналізу та наукового прогнозування, принципів об'єктивності та інших, що дозволяє врахувати вплив сучасних цивілізаційних викликів, таких як глобалізація, безпекове середовище, цифровізація, посилення нестабільності політичних систем та інших.

У підрозділі 1.2. – «Сучасні трансформації влади як предметне поле політичної науки» – викладено аналіз праць сучасних зарубіжних і вітчизняних науковців щодо розуміння трансформації влади і політико-владних відносин. У зарубіжній науці трансформація політико-владних відносин розглядається через контекст зовнішньополітичних викликів, безпеки, міжнародної співпраці, популяризації ідей демократії і лібералізму. В осмисленні трансформації політико-владних відносин вітчизняними дослідниками, поряд із згаданими вище, виокремлюються дві групи питань, на яких зосереджується увага: 1) перехід від тоталітарної спадщини до демократичного врядування; 2) збереження і розвиток досягнень демократичних перетворень в умовах війни. Спільним для обох груп досліджень визначено вивчення: детермінант та чинників трансформації політико-владних відносин в Україні; довіри до влади; запобігання корупції; компетентності та ефективності влади; політичних криз; політичної культури та освіти громадян тощо.

Трансформацію політико-владних відносин розглянуто як процес змін у структурі і формах взаємодії між суб'єктами та об'єктами політики, механізмах і принципах функціонування політичних інститутів, складі учасників (акторів) та їхньому впливі на прийняття рішень. Ці зміни охоплюють політичну систему загалом, окремі її елементи, впливають на розподіл функцій, реалізацію і легітимацію влади як на рівні окремої держави, так і міжнародному рівні. Трансформація політико-владних відносин позначається на характері взаємодії держави і громадянського суспільства, переосмисленні їхньої значимості у цій взаємодії. Серед сучасних тенденцій трансформації політико-владних відносин розглядаються вагомість геополітичного чиннику у формуванні політики держав; зміни у політичній суб'єктності, зокрема появи нових й, водночас, перегляд впливу існуючих акторів, розширенні участі громадян через розвиток механізмів прямої демократії, громадянських ініціатив, електронної участі тощо. До цих змін додається оновлення у механізмах контролю через посилення ролі медіа, соціальних мереж, громадського моніторингу влади тощо.

У другому розділі – «Політико-владні відносини та їх виміри в умовах

сучасних цивілізаційних викликів» – характеризуються основні виміри формування та функціонування політико-владних відносин в умовах сучасних цивілізаційних викликів.

У підрозділі 2.1. – «*Чинники впливу на трансформацію політико-владних відносин*» – визначено, що процеси трансформації політико-владних відносин в сучасному світі розвиваються під впливом багатоманітних і різноспрямованих груп чинників. Чинники, що впливають на трансформацію політичної влади, охоплюють як внутрішні, так і зовнішні аспекти, які визначають розвиток політичної системи, її зміни, інституційні трансформації та владні відносини.

Серед внутрішніх чинників, що безпосередньо формуються в соціумі, визначено характер політичного режиму, рівень стабільності політичних інститутів і легітимності влади, політичну культуру та громадську активність, виборчі системи й особливості партійної структури. Значну роль відіграють цивілізаційні виклики, зокрема глобалізація, геополітичне переформатування світу, поширення війн і конфліктів, розвиток інформаційно-комунікативних технологій. Потужним викликом для розгортання політико-владних відносин в українському суспільстві стала повномасштабна війна, розв'язана російським агресором, що потребує глибокого аналізу та розуміння для формування ефективної стратегії протидії. Україна зіткнулася зі складним завданням: незважаючи на об'єктивні труднощі та обмеження у сфері безпеки, зберегти функціонування демократичних інститутів, продовжувати реформи, спрямовані на модернізацію суспільства та досягнення євроінтеграційних цілей. Важливість демократичного вибору підтверджується, зокрема, і результатами тривалого моніторингу громадської думки, які фіксують конвергенцію політичних орієнтацій жителів різних регіонів України. Зокрема, спостерігається зближення позицій щодо зовнішньополітичного вектору та безпекових пріоритетів. Така динаміка свідчить про формування фундаментального суспільного консенсусу навколо демократичної моделі розвитку.

На основі аналізу експертних оцінок внутрішніх проблем, що негативно впливають на рівень безпеки, виділено основні внутрішньополітичні загрози стійкості українського суспільства під час війни: зниження ефективності та інституційної спроможності влади; корупція; обмеження громадсько-політичних свобод і комунікативної взаємодії між органами влади та суспільством; політичні конфлікти; демографічні проблеми; діяльність проросійських сил, колаборантів; вплив російської розвідки та агентури, зокрема і в державних структурах; горизонтальна дезінтеграція суспільства; вплив УПЦ (МП)/РПЦ. Подолання та адаптація актуальних загроз вимагає визначення нових і модифікації вже існуючих векторів трансформації політико-владних відносин в Україні.

У підрозділі 2.2. – «*Особливості впливу сучасних цивілізаційних викликів на суб'єктів політико-владних відносин*» – розглядається положення про те, що сьогодення актуалізує потребу в адаптованості політичних суб'єктів до мінливих і невизначених умов, посиленні їхньої спроможності та ефективності

відповідати на сучасні виклики. Політична суб'єктність визначається як процесуальна здатність актора до владної дії, що характеризує спроможність впливати та керувати, передбачає як володіння, так і успішне використання необхідних ресурсів, дієздатність, наявність політичної волі та відповідальності, а також обумовленість суспільним і глобальним контекстами. Визначено тенденцію розширення складу політичних акторів, які впливають на прийняття та реалізацію політичних рішень. До традиційних суб'єктів додається впливовість нових акторів, серед яких транснаціональні корпорації, міжнародні організації, організації та об'єднання громадського сектору, медіа та інші. Разом з цим визначено несталі характер їхньої ролі, потреби перегляду можливостей і здатності окремих акторів (зокрема міжнародних організацій) у вирішенні безпекових питань, асиметричних загроз, збереження довіри до їхньої ефективності та легітимності як гарантів безпеки.

Досліджено напрями змін політичної суб'єктності, зокрема: модифікацію традиційних функцій держави з урахуванням впливу недержавних акторів прийняття рішень; посилення ролі громадянського суспільства. Окрему увагу приділено посиленню суб'єктного потенціалу українського суспільства в Україні в умовах російсько-української війни, організації спротиву російській агресії та участі у процесах відновлення України. Визначено вплив громадського сектору на вироблення стратегічних рішень та формування його статусу як ключового партнера держави у забезпеченні національної стійкості. Окреслено зміни в ієрархії цінностей – зміщення пріоритетів у бік безпеки та державного суверенітету, що обумовлено впливом геополітичних викликів, воєн і міграційних криз. Глобальні зміни спонукають до переосмислення підходів та методів управління ресурсами, необхідність посилення міжнародного співробітництва як інструменту забезпечення національної стійкості і міжнародної безпеки. Технологічний розвиток змінює управлінський процес, дозволяє визначити реальних суб'єктів впливу на національному та глобальному рівнях.

На тлі окреслених тенденцій в українському контексті набуває актуальності потреба у підготовці політичних суб'єктів діяти в умовах воєнного стану і швидких змін. Акцентовано увагу на проблемі асинхронності дій та часто збереженні стереотипного виконання функцій управлінськими органами замість їхнього оновлення. З огляду на ці виклики, приділено увагу шляхам зміцнення суб'єктного потенціалу акторів владного і політичного поля.

У третьому розділі – «Політико-владні трансформації в Україні: стан та перспективи» – розглядаються напрями та особливості політико-владних трансформацій в Україні, визначаються їх перспективи в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення українського суспільства.

У підрозділі 3.1. – «Основні параметри та особливості демократичного транзиту українського суспільства» – проаналізовано процеси політичної трансформації в Україні, визначено такі її характеристики, як суперечливість, адаптивність, модернізаційні тенденції та потреба в стабілізації.

Зазначено, що для подолання суперечностей у політичній системі та

переходу до її стійкого розвитку необхідна політична модернізація. Вона має охопити: оптимізацію політичних та управлінських інститутів; підвищення їхньої ефективності відповідно до суспільних і державних інтересів; створення механізмів реальної громадянської участі в ухваленні політичних рішень; забезпечення прозорості та інклюзивності влади й ліквідацію передумов для корупції, зокрема політичної.

Стверджується, що війна та необхідність протистояння агресору створили нові об'єктивні можливості для перетворення громадянського суспільства та його інститутів на повноправного суб'єкта суспільно-політичних відносин. Це створило нові механізми та інструменти залучення до складу політичної еліти громадських активістів, водночас змінюючи традиційну модель її формування, в якій ключову роль відігравали політичні партії та фінансово-промислові групи. Напередодні війни в Україні відбулися суттєві соціально-політичні зрушення, які створили передумови виходу на якісно новий рівень трансформації політичного режиму. Серед таких передумов виокремлено: відновлення парламентсько-президентської форми правління; проведення реформи децентралізації влади та розширення повноважень місцевого самоврядування; прийняття Виборчого кодексу, Закону про лобіювання та інші; активізація та підсилення ролі громадянського суспільства, консолідація системи цінностей та зовнішньополітичних орієнтацій громадян, закріплення євроінтеграційних стратегій. Підкреслюється необхідність захисту демократичних надбань попри обмеження та виклики, зумовлені станом війни.

У підрозділі 3.2. – *«Напрями забезпечення ефективності політичної влади в умовах сучасних цивілізаційних змін і викликів»* – досліджуються проблеми підвищення ефективності функціонування політико-владних відносин в сучасних умовах високої соціально-політичної динаміки та цивілізаційних викликів. Як центральну розглянуто проблему інституційної спроможності влади. Головним викликом для трансформації політико-владних відносин в Україні сьогодні є забезпечення злагодженої роботи демократичних інститутів в умовах воєнного часу. Ключовим завданням трансформації є пошук балансу, який дозволив би органам влади ефективно взаємодіяти навіть за суворих обмежень. Виявлено суперечність між кількісними даними, що свідчать про ефективність діяльності інститутів влади під час війни, та рівнем репутаційної спроможності, довіри з боку суспільства.

За результатами проведеного дослідження систематизовано та виділено такі основні напрями підвищення ефективності політичного управління, функціонування інститутів влади в Україні, як забезпечення балансу між концентрацією влади та посиленням горизонтальних зв'язків у системі політичного управління; перехід до стратегічної антикорупційної політики; посилення репутаційної спроможності інститутів влади за рахунок неелекторальних механізмів підтримки легітимності; розвиток і вдосконалення системи електронного врядування; створення дієвих механізмів суспільного залучення до співпраці з владою у сфері вирішення нагальних проблем.

Зазначено, що політико-владні трансформації в сучасній Україні є

багатовимірним процесом, який охоплює як зміни в структурі управління державою, так і реформування політичних інститутів та відносин між ними у відповідь на внутрішні та зовнішні виклики. В умовах війни відбувається централізація влади, що обумовлено необхідністю швидкого реагування на безпекові загрози. Водночас, зберігається прагнення до демократичних стандартів, зокрема через зміцнення антикорупційних механізмів, прозорість ухвалення рішень і євроінтеграційні процеси. Після завершення війни ключовими викликами для української влади стануть повернення до повноцінного функціонування демократичних інституцій, відновлення політичної конкуренції, забезпечення прозорості виборчого процесу та продовження реформ, необхідних для інтеграції в Європейський Союз.

ВИСНОВКИ

Дослідження особливостей і тенденцій трансформації політико-владних відносин в Україні в умовах сучасних цивілізаційних викликів дозволило зробити такі узагальнення.

1. Для осмислення змісту політико-владних відносин досліджено концепти влади, політичної влади, соціальних і політичних відносин. Зокрема політичні відносини розглянуто як один із видів соціальних, що розкривають зв'язки між різними учасниками у політичній сфері. Система політико-владних відносин визначається як сукупність зв'язків між політичними суб'єктами та акторами, що регулюють процеси інституалізації, поділу та реалізації владних повноважень на національному та міжнародному рівнях. Політико-владні відносини мають дуальну природу, поєднуючи формально-інституційний вимір із неформальним аспектом, який охоплює соціокультурні детермінанти (традиції, цінності) та латентні практики (тіньові механізми, персональні мережі, непрозорі механізми прийняття політичних рішень тощо). У науковому дискурсі серед атрибутивних властивостей політико-владних відносин визначають їхній системоутворюючий характер, що детермінує структуру політичної системи і регулятивно-дистрибутивну роль у процесах легітимації та реалізації влади. Цим відносинам притаманна динамічна адаптивність до цивілізаційних викликів через поєднання традиційних та інноваційних моделей взаємодії, а також значний потенціал впливу, що визначає баланс між стабільністю та конфліктністю суспільного розвитку.

Обґрунтовується необхідність застосування міждисциплінарного підходу до вивчення політико-владних відносин, що передбачає синтез методологічного інструментарію політології, соціології, права, комунікативістики та інших суспільних наук. Виокремлено основні методологічні підходи, які застосовуються у сучасній політичній науці для дослідження політико-владних відносин, а саме: системний підхід, що розглядає владні відносини як частину складної соціально-політичної системи; інституційний та неінституційний підходи, які дозволяють дослідити формальні та неформальні механізми реалізації влади; аксіологічний, згідно з яким досліджується ціннісна основа

оновлення владної взаємодії в умовах цивілізаційних викликів; мережевий підхід, який виявляє форми владної взаємодії в контексті розвитку інформаційно-комунікативних технологій. Застосування цих та інших методологічних підходів сприяє багатовимірному та глибокому розумінню динаміки процесів та відносин.

2. Вивчення класичних і сучасних підходів концептуалізації влади, а також владних відносин актуалізує необхідність теоретичної ревізії наявних підходів відповідно до змін політичного життя та новітніх реалій. Встановлено, що трансформаційний процес політико-владних відносин характеризується як складний, багатоаспектний і багаторівневий, який детермінований сукупністю глобальних, національних і локальних чинників. Ця трансформація безпосередньо впливає на структуру, функції та механізми політичного управління в умовах перманентних змін.

Аналіз дослідження трансформаційних процесів влади в зарубіжній та українській політичній науці дозволив встановити загальні тенденції розвитку сучасних політико-владних відносин, серед яких: посилення ваги геополітичного чинника, криза впливу традиційних політичних суб'єктів, посилення ролі медіа та інформаційно-комунікативних технологій на політичні процеси, зміна механізмів легітимації влади, розширення складу акторів, залучених до прийняття політичних рішень та інші. Окреслені глобальні тенденції доповнюються низкою умов та особливостей, що характеризують політико-владні відносини безпосередньо в Україні та формують унікальний контекст їхнього розвитку. Осмислення наукових праць вітчизняних дослідників дозволив визначити, що трансформація політико-владних відносин в Україні зумовлена: потребою демонтажу радянських практик у моделях державного управління та прийняття рішень; врахуванням національного контексту як основи для проведення демократичних реформ і необхідністю подальшого реформування основних суспільних сфер; курсом на євроінтеграцію; необхідністю деколонізації політичної свідомості та культури тощо. Особливого значення набувають проблеми пошуку раціональних та узгоджених дій між гілками влади, антикорупційної політики, налагодження партнерства між державою та суспільством, а також збереження демократичних засад в умовах війни. Дослідження наслідків трансформації політико-владних відносин визначило їх амбівалентний характер, що спричиняє як позитивні, так і дисфункціональні ефекти для політичного і суспільного розвитку України.

3. Проведене дослідження дозволило систематизувати та окреслити декілька основних груп чинників, що впливають на трансформацію політико-владних відносин в сучасному світі. Чинники охоплюють як внутрішні, так і зовнішні впливи, що визначають напрям розвитку змін політичної системи, трансформацію її інститутів та владних відносин. Серед внутрішніх чинників, що безпосередньо пов'язані з особливостями розвитку політичної системи певного суспільства запропоновано виокремити: політичні, правові, соціально-економічні, культурно-історичні та соціально-психологічні. Зовнішні чинники, які формуються за межами держави, але мають значний вплив на її політичну

систему охоплюють такі групи: глобалізаційні процеси (поширення демократичних цінностей та стандартів безпеки); геополітичні (міжнародні конфлікти та війни, вплив сусідніх держав і великих геополітичних акторів, дипломатичний тиск і санкції); міжнародно-правові зобов'язання та участь у глобальних союзах. Окрему групу становлять технологічні чинники, зокрема розвиток інформаційних і цифрових технологій, вплив медіа та соціальних мереж на формування громадської думки, кібербезпека й нові виклики для державного управління.

Аналіз загроз і викликів сучасності дозволив визначити сутність цивілізаційного конфлікту як протистояння демократичних цінностей із авторитарними традиціями та тенденціями суспільно-політичного життя. Акцентовано на тому, що захист демократії є ключовим пріоритетом України. Це зумовлено самою суттю боротьби проти агресії, яка полягає у відстоюванні цивілізаційного вибору демократичної моделі розвитку суспільства та держави.

4. Осмислено питання змін політичної суб'єктності в умовах цивілізаційних викликів. З одного боку, політичні відносини набувають гнучкості, що підвищує адаптивність влади і політичних інститутів, з іншого – це також ускладнює контроль і прогнозування їхніх дій. Серед наслідків впливу сучасних цивілізаційних викликів на політичну суб'єктність розглянуто: посилення ролі нових акторів, що здатні впливати на органи державної влади і прийняття політичних рішень; формування нових каналів взаємодії між різними групами акторів; зниження довіри до державних органів влади; зміна традиційних методів політичного впливу, використання технологій маніпуляції та дезінформації тощо.

В Україні спостерігається дисбаланс у суб'єктності формальних інститутів (президент, парламент, уряд), посилений умовами воєнного стану. Водночас децентралізація зміцнила роль і розширила повноваження місцевого самоврядування. Високий рівень довіри суспільства до армії, військово-силових структур вказує на зростання їхньої ваги як політичного актора. Виокремлено тенденцію до зміцнення суб'єктності недержавних акторів, зокрема інститутів громадянського суспільства, які виконують функції контролю та доповнюють діяльність держави, зокрема волонтерські об'єднання в умовах війни. Обґрунтовано, що резильєнтність політичної системи обумовлюється здатністю її складових адаптуватися до нових умов і певної невизначеності через оновлення управлінських механізмів, впровадження інноваційних підходів у процесі прийняття рішень, інтеграцію сучасних технологій, усвідомленість і відповідальність участі тощо. Приділено увагу інструментам, які здатні підвищити ефективність політичної влади та управління в Україні.

5. Політичні трансформації в Україні розглянуто як нелінійний процес, якій характеризується низкою переваг та недоліків, притаманних молодим демократіям. Основними параметрами та особливостями політичних трансформацій визначено суперечливість, адаптацію, модернізацію, стабілізацію. Ключовим аспектом трансформаційних процесів є інституціоналізація нових політичних практик через їх легітимізацію більшістю

суб'єктів суспільних відносин. Дефіцит ціннісної консолідації, що спостерігався в Україні протягом десятиліть, виступав деструктивним чинником, який нівелював зусилля влади щодо реалізації та закріплення модернізаційних проєктів. У подоланні визначених перешкод важливу роль відіграють політичні еліти. Саме вони мають розробляти стратегію реформ, забезпечувати її законодавче втілення, виявляти політичну волю та демонструвати управлінську компетентність. Війна та необхідність протистояння агресору створили нові можливості для трансформації громадянського суспільства, яке поступово перетворюється на повноправного учасника політико-владних відносин. Це сприяло активнішому залученню представників громадського сектору до політичної еліти, водночас спрощуючи традиційний механізм її формування, що раніше базувався переважно на діяльності політичних партій і фінансово-промислових груп.

6. Виявлення проблем та суперечностей побудови демократичного суспільства в Україні дозволило запропонувати напрями підвищення ефективності політичної влади в умовах високої динаміки сучасних цивілізаційних змін та викликів. Провідною умовою створення ефективного політичного порядку в демократичному суспільстві є реалізація принципів поділу влади, верховенства права та унеможливлення корупції. Зазначено, що реалізація окреслених принципів в українському суспільстві обмежується викривленням демократичного принципу поділу влад за рахунок надмірної концентрації повноважень та ресурсів в руках президентської вертикалі, використанням принципу «політичної доцільності» та випадками ігнорування правових норм при прийнятті та реалізації політичних рішень.

Серед основних напрямів подолання визначених перешкод є дотримання конституційних гарантій поділу влад, посилення політичної відповідальності кожної з них та боротьба з корупцією. Стимулювання антикорупційної діяльності пов'язується з усуненням системних перешкод для участі громад, бізнесу, громадських діячів та організацій у формуванні та реалізації антикорупційного порядку денного.

Прагнучи підвищити ефективність політико-владних відносин та адаптувати їх до вимог сучасного світу необхідно враховувати, що демократичне суспільство створюється і функціонує в процесі співпраці та спільної дії громадян, рівень якої визначає суспільний розвиток. У цьому контексті актуалізується діяльність, спрямована на децентралізацію влади, розвиток місцевого самоврядування та громадянської участі в процесах прийняття та реалізації державно-політичних рішень. В Україні створена інституційна база, що забезпечує залучення громадськості до процесів державного управління. Завдяки цифровізації було запущено механізми стабільної комунікації між державними органами та соціумом, а також визначено цільові групи активістів для налагодження стратегічного партнерства. Проте ефективність цих процесів часто нівелюється браком прозорості та використанням маніпуляцій, що підриває рівень суспільної довіри.

Як відомо, сила демократичного суспільства залежить від балансу його горизонтальних (ціннісних) та вертикальних (управлінських) вимірів. І, якщо перше залежить від реалізації громадянських прав, в тому числі і на участь у політичному житті, то друге безпосередньо залежить від інституційної спроможності суб'єктів влади. Забезпечення стабільної взаємодії демократичних інституцій є фундаментальним викликом, який набуває особливого значення під час війни. Саме це стає провідним завданням трансформації владних відносин в сучасному українському суспільстві.

Запропоновано такі практичні рекомендації для підвищення рівня ефективності функціонування політичної системи України в умовах повномасштабної війни:

1. На державному рівні активізувати підготовку інституційної бази для повоєнних виборів, розгорнути експертне обговорення та розробку моделей і правових меж для проведення виборів (парламентських, місцевих, президентських) після скасування воєнного стану. Особливо звернути увагу на проблематику викликів, пов'язаних із мільйонами внутрішньо переміщених осіб і біженців за кордоном, а також безпеки голосування.

2. Інститутам державної влади та місцевого самоврядування активно реалізовувати проекти підтримки антикорупційних і реформаторських зусиль із метою зберегти та посилити антикорупційну інфраструктуру, розвивати конструктивне запобігання корупції та продовжити ключові реформи, враховуючи специфіку воєнного стану. Це може бути підтримка прозорості використання міжнародної допомоги та бюджетних коштів на відновлення, посилення цифрових інструментів для публічного контролю, а також навчання для участі в роботі антикорупційних органів.

3. У частині кадрової та фахової підготовки посилити формування комплексу професійних, управлінських та особистісних компетенцій державних службовців в умовах перманентної невизначеності та безпекових загроз. Максимальна практичність, адаптивність та орієнтованість на кризове управління, відновлення та стійкість – це пріоритетні вимоги до програм підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців в умовах війни. Зокрема, посилити підготовку в частині формування вмінь приймати швидкі рішення в умовах обмежених ресурсів і постійної зміни обставин, стратегічної комунікації під час криз, навичок протидії дезінформації, пропаганді. Набуває актуальності напрям підготовки фахівців із повоєнного відновлення України, управління деокупованими та прифронтовими територіями, залучення міжнародної допомоги та фінансування. Не менш затребуваними є підготовка держслужбовців для реалізації політики підтримки внутрішньо переміщених осіб, для комунікації з ветеранами, родинами загиблих і зниклих безвісті. Важливою частиною підготовки або підвищення кваліфікації держслужбовців має бути формування стресостійкості, вміння працювати при високому психологічному навантаженні. Окреслені напрями підготовки мають охопити як теоретичні знання, так і практичні тренінги й бути спрямованими на

забезпечення стійкості та ефективності державного управління в реаліях сучасних викликів.

4. У сфері освіти розробити та впровадити програми, спрямовані на розвиток громадянської освіти, яка набула особливої актуальності після початку повномасштабної війни, оскільки серед активістів та учасників спротиву, громадських організацій, рухів часто відчувається брак громадянських компетенцій, що може створювати сприятливе середовище для політичних маніпуляцій, деструктивної діяльності окремих сил, спрямованої на послаблення стійкості українського суспільства. У фокусі таких програм можуть бути: медіаграмотність та критичне мислення в інформаційній війні; основи стійкості та кризового управління на рівні громади; демократія, верховенство права та антикорупційна діяльність під час війни; національна ідентичність і європейська інтеграція.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Стаття у зарубіжному науковому виданні:

1. Федорчук В.Я. Political transformations in Ukraine: state and features of development. *Innovative Solutions In Modern Science*. 2024. № 4(64). С. 41-57.

Статті у наукових фахових виданнях України:

2. Федорчук В.Я. Політичний аспект владних відносин у сучасному вітчизняному науковому дискурсі. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 22. 2023. Вип. 34. С. 20-28.

3. Федорчук В.Я. Трансформація владних відносин в українському соціумі під впливом війни. *Науковий журнал «Політикус»*. 2024. Вип. 5. С. 120-126.

4. Федорчук В.Я. Суб'єкт-об'єктний аспект владних відносин за сучасних умов: вплив на політичний процес. *Науковий журнал «Політикус»*. 2025. Вип. 1. С. 100-106.

5. Федорчук В.Я. Зміна кліматичних умов світу як глобальний виклик трансформацій владних відносин. *Політичне життя*. 2025. Вип. 2. С. 130-137.

6. Федорчук В.Я. Особливості політико-владних відносин в контексті інтеграційних стратегій України. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. Вип. 7. <https://ppdnz.com.ua/index.php/home/article/view/113/57>

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають отримані наукові результати:

7. Федорчук В.Я. Трансформація політико-правових відносин в Україні в умовах війни. *Трансформація правової системи України: виклики сучасності* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 17 грудня 2024 р. Київ. 2024. С. 497-500.

8. Федорчук В.Я. Функціональна спроможність інститутів влади України під час війни. *Russia-Ukraine War: Consequences for the World: Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Internet Conference*, January 30-31, 2025. Dnipro, Ukraine, 2025. С. 244-245.

9. Федорчук В.Я. Методологічні традиції та інновації у дослідженні проблеми політичного аспекту владних відносин. *Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень*: збірник наукових праць з матеріалами VIII Міжнародної наукової конференції, м. Дрогобич, 31 січня, 2025 р. Вінниця: ТОВ «Укрлогос Груп», 2025. С. 403-405.

10. Федорчук В.Я. Антикорупційні реформи в Україні в умовах воєнного стану: європейський моніторинг. *International scientific-practical conference «Current Issues of the World Economy, International Economic Relations and International Communications Amidst the Formation of a New World Order and Polarization of the World»* (March 24–25, 2025). Vol. 2. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. С. 206-209.

11. Федорчук В.Я. Зміни політико-владних відносин: наслідки впливу сучасних глобальних процесів. I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція *«Crossroads of Ideas: Science, Technology and Society in a Global Context»*, April 10-11 2025. Dnipro, Ukraine, 2025. С. 211-212.

АНОТАЦІЇ

Федорчук В.Я. Трансформація політико-владних відносин в Україні в умовах сучасних цивілізаційних викликів. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» – Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ, 2026.

Дисертація є комплексним науковим дослідженням трансформації політико-владних відносин в Україні, обумовлених сучасними цивілізаційними викликами і потребою у збереженні суверенітету та забезпеченні демократичних принципів суспільного життя. Обґрунтовано методологію дослідження та представлено авторське бачення багатовимірності та багаторівневості процесів трансформації політико-владних відносин. Визначено, що трансформаційна динаміка детермінована цивілізаційними викликами і, водночас, локальними проблемами, які модифікують механізми реалізації влади, принципи функціонування інститутів та розширюють коло акторів політичної взаємодії. Аргументовано, що сучасні реалії потребують формування нової якості політичної суб'єктності, яка характеризується стійкістю та спроможністю політичних суб'єктів ефективно відповідати на гібридні загрози.

Сформульовано основні напрями підвищення ефективності політичної влади в Україні в умовах активної динаміки сучасних цивілізаційних змін і воєнного стану: досягнення балансу між концентрацією влади та посиленням горизонтальних зв'язків у системі політичного управління; впровадження проактивної антикорупційної стратегії; зміцнення репутаційного капіталу інституцій шляхом розробки неелекторальних механізмів підтримки їхньої легітимності; розвиток і вдосконалення системи електронного врядування;

створення дієвих механізмів взаємодії суспільства і влади. Запропоновано практичні рекомендації щодо реалізації цих напрямів.

Ключові слова: політична влада, політико-владні відносини, трансформація, цивілізаційні виклики, інституційна спроможність, легітимність влади, політична комунікація, політична система України, принцип поділу влади, війна, політичні інститути, громадянське суспільство.

Fedorchuk V. Ya. Transformation of Political-Power Relations in Ukraine in the Conditions of Contemporary Civilizational Challenges. Qualification scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Political Science in the specialty 23.00.02 «Political Institutions and Processes». – Drahomanov Ukrainian State University, Kyiv, 2026.

The dissertation is a comprehensive scholarly study of the transformation of political-power relations in Ukraine driven by contemporary civilizational challenges and the need to preserve sovereignty and ensure democratic principles of social life. The research substantiates the methodological framework and presents the author's vision of the multidimensional and multilevel nature of the processes shaping the transformation of political-power relations. It is determined that transformational dynamics are conditioned by civilizational challenges and, simultaneously, by local problems that modify mechanisms of power implementation, principles of institutional functioning and expand the range of actors involved in political interaction. It is argued that contemporary realities require the formation of a new quality of political subjectivity characterized by resilience and the capacity of political actors to respond effectively to hybrid threats.

The main directions for enhancing the effectiveness of political power in Ukraine under the active dynamics of contemporary civilizational change and martial law are formulated as follows: achieving a balance between the concentration of power and the strengthening of horizontal linkages within the system of political governance; implementation of a proactive anti-corruption strategy; strengthening the reputational capital of institutions through the development of non-electoral mechanisms for supporting their legitimacy; development and improvement of the e-governance system; and the creation of effective mechanisms for interaction between society and government. Practical recommendations for implementing these directions are proposed.

Keywords: political power, political-power relations, transformation, civilizational challenges, institutional capacity, legitimacy of power, political communication, political system of Ukraine, separation of powers, war, political institutions, civil society.

Підписано до друку 02.03.2026 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 пр., Зам. № 002
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова.
01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію ДК 7896 від 25.07.2023.
(044) 239-30-26.